Tisztelt Kollégák!

Néhány hónapja a mai rendezvény rendezőbizottsága felkért arra, hogy az ünnepi ülés bevezetéseként foglaljam röviden össze egyesületünk történetét. Így, tekintettel arra, hogy én nem vagyok alapító tag, hiszen az alapításkor még az általános iskola padjait koptattam, átnéztem mindazt, amit az egyesület történetéről már mások korábban leírtak. Nagyon jó összefoglaló született tíz évvel ezelőtt a negyvenéves évfordulóra ACZÉL Etelka és PINTÉR Anna szerkesztésében. Most, a fél évszázados évfordulóra, gondos és hosszú kutatómunka eredményeképpen újra kitűnő, és terjedelmében is jelentős egyesülettörténeti munkát kapnak kézbe tisztelt tagtársaim. Ezeket átnézve úgy éreztem, hogy a rendelkezésemre álló rövid időben az egyesület múltjával kapcsolatban nem nagyon tudok a már leírtakhoz hozzátenni, így egy más nézőpontból igyekszem az egyesületről egy pár szót szólni.

A geofizika, különösen az alkalmazott kőolajipari geofizika kialakulásában a magyar kutatók különösen fontos szerepet játszottak. EÖTVÖS Loránd a gravitációs tér finom változásainak vizsgálatára megalkotja a róla elnevezett Eötvös-ingát, és felismeri eszközének lehetőségét a geológiai viszonyok tanulmányozásában. Ezzel itt, Magyarországon megszületik a fizikai alapokon álló műszeres földtani kutatás első használható eszköze, vagy ahogy sokszor talán némi túlzással állítjuk, az alkalmazott geofizika. Az eszköz ipari lehetőségeinek, vagy konkrétabban kőolajipari lehetőségének felismerése a szintén magyar geológus, BÖCK Hugó nevéhez fűződik.

EÖTVÖS és munkatársai nem elszigetelten dolgoztak. Tudjuk PEKÁR Dezső híradásaiból, hogy a budapesti egyetemek kutatóiból és köréjük gyűlt műszaki, illetve természettudományos érdeklődésű szakemberekből kialakult egy olyasféle csoport, mint amilyen ma az egyesület. *Kis Akadémiának* nevezték magukat és EÖTVÖS legfrissebb eredményeit általában itt, a Kis Akadémia ülésein adta elő a legszívesebben. Többet szerepelt itt, mint akár a Tudományos Akadémián, amelynek pedig hosszú ideig elnöke is volt, vagy akárhol másutt. Nem véletlen, hogy EÖTVÖS egyik legismertebb képe, a Komáromi Kacz-féle festmény is a Kis Akadémia kívánságára készült.

Mi volt ez a Kis Akadémia, amelyet EÖTVÖS ennyire nagyra becsült? Így, a rendelkezésemre álló töredékes adatokból azt hiszem, hogy egy igazi egyesület, vagy ahogy ma mondanánk, egy igazi civil szervezet.

Mit jelent ez fogalom, hogy civil szervezet? Az új Magyar Nagylexikon szerint a civil szervezet szabad egyének önkéntes és az államtól független társulása, és, bár ez így külön nincsen leírva sehol sem, de az idézett definícióból következik, hogy olyan társulás, amelyet anyagilag saját tagsága tart fenn.

A Kis Akadémia 1939-ben még megünnepli saját fennállásának negyven éves évfordulóját, kiadja saját történetét, majd az ezt követő évek során eltűnik szemünk elől. Megszűnésének módjáról és okáról nincsenek adataim, minden valószínűség szerint elsodorta a második világháborúban elszenvedett vereség és az ország idegen uralom alá kerülése. A geofizika szerepe viszont éppen ezeket az eseményeket követően az ötvenes évek elejére nagyon felértékelődött, a geofizikus társadalom megerősödött, és ismét igényelte már egy saját egyesület létrejöttét. Ez az igény 1953–54 folyamán végül is elvezetett a *Magyar Geofizikusok Egyesületének* megszületéséhez. Ebben RENNER János, első tiszteleti tagunk játszotta az egyik főszerepet. Úgy gondolom, nem véletlenül, RENNER János bizonyosan jól ismerte még a hajdani Kis Akadémiát.

Ötven évvel ezelőtt tehát megszületett a Magyar Geofizikusok Egyesülete. A megszülető szervezet egyének önkéntes társulása, de ez a társulás nemcsak hogy nem volt független az államtól, hanem első pillanattól kezdve, mint abban a korban minden más is, erős állami ellenőrzés alatt állt. Az egyesület csak a hasonló szakmai egyesületek felügyeletére létrehozott MTESZ fennhatósága alatt működhetett. Ez a felügyelet szoros volt, például van rá adatunk, hogy egy közgyűlés alkalmából adandó könyvajándék beszerzéséhez is MTESZ-engedélyre volt szükség. A szoros felügyeletnek az árnyoldalai mellett azonban komoly előnyei is voltak, ugyanis az egyesület anyagi fenntartásának gondjait is jelentős részben magára vállalta a MTESZ-en, illetve az állami nagyvállalatokon keresztül az állam. Így kijelenthetjük, hogy mai értelemben az ötven évvel ezelőtt megszületett Magyar Geofizikusok Egyesülete nem volt igazi civil szervezet. A tagság ugyan önkéntes volt, de nem járt anyagi következményekkel, bárki élvezhette az egyesületi tagságból fakadó előnyöket anélkül, hogy ezért valamit is tennie kellett volna.

Ezzel természetesen nem azt akarom mondani, hogy ennek megfelelően aztán senki nem is tett semmit, hiszen nagyon sok tagtársunk időt és fáradságot nem kímélve nagyon sokat tett az egyesületért. Nekik köszönhető, hogy az egyesület hamarosan a hazai szakmai élet középpontjává vált, nekik köszönhető, hogy a Magyar Geofizikusok Egyesületének tevékenysége nemcsak az országon belül, hanem az egész régióban, a nagypolitika diktálta tömbhatárokon belül jelentős szakmai vezető és kezdeményező szerephez jutott. Nekik köszönhető, hogy a magyar geofizikusok a keleti világból elsőként találták meg újra a kapcsolatot a világ egésze felé. És végül nekik köszönhető, hogy ma itt lehetünk, hogy ma büszkék lehetünk egyesületünkre, hogy ma olyan évfordulót ünnepelhetünk, ahová annak idején a Kis Akadémia már nem juthatott el.

De visszatérnék az előző kérdéshez. Az egyesület egészen a nyolcvanas évek legvégéig nemcsak állami ellenőrzés, hanem állami gyámság alatt is állt. Ez azt jelenti, hogy egzisztenciális kérdésekkel nem küzdött, nem tagságának kellett fenntartania. Így sokunk számára vált természetessé, hogy elfogadjuk az egyesület nyújtotta előnyöket úgy, mint olyan valamit, ami alanyi jogon jár, és amiért tulajdonképpen nem tartozunk semmivel.

A nyolcvanas évek legvégén, a kilencvenes évek elején az országban, majd a régióban is lezajlott nagy átalakulá-

sok azonban merőben új helyzetet teremtettek. A Magyar Geofizikusok Egyesületének a történelem diktátumára egy államilag felügyelt és patronált szervezetből valódi civil szervezetté kellett válnia.

Ez a változás nagyon látványos volt, így utólag visszanézve mégis azt kell mondjam, hogy ennek ellenére csak részben vettük észre. Az önállóságnak ugyanis mindig két oldala van: egyiken vannak a jogok, a másikon a kötelezettségek. Az első oldalt azonnal észrevettük, remekbe szabott új alapszabályt készítettünk, átalakítottuk az addig keretekbe szorított egyesületi lapunkat és így tovább. A másik oldal észrevételével azonban megítélésem szerint adósok maradtunk.

Oka van persze ennek is, annak, hogy egyesületi kötelezettségeink mellett közel másfél évtizedig nyugodtan el tudtunk siklani. Olyan, egyesületünk iránt elkötelezett és tisztán látó vezetőségünk volt a nyolcvanas évek végi döntő időszakban, amelyik tudatosan készült fel az akkor még előttünk álló bizonytalan évekre. Őszinte csodálattal és mély tisztelettel állok az előtt az alig érthető tény előtt, hogy olyan tőkével bocsátották immár valódi civil útjára egyesületünket, amiből tizennégy év után még ma is méltón ünnepelhetünk. Ezt ma, itt, ismét köszönjük nekik.

A kérdésnek van azonban, sajnos, egy másik oldala is. Ennek megvilágítására itt, a felszólalásom első megfogalmazásában arról elmélkedtem, hogy kis falumban a strand melletti vendéglátó-ipari létesítményben egy korsó sör ára és az egyesületi tagdíj milyen arányban áll egymással, és hogy ennek megfelelően havi hány deci sörre taksáljuk egyesületünket. De mondandóm többszöri átgondolása után, mások véleményét is meghallgatva úgy határoztam, hogy nem szeretném ezt a gondolatmenetet így folytatni. Egyszerűen csak emlékeztetni szeretnék mindenkit, hogy nincsen olyan bőségszaru, amelyik el nem apad egyszer. Az egyesület tőkéje az elmúlt években csökkenőben van, a Magyar Geofizikusokért Alapítvány tőkéje pedig kifogyóban. Persze nincsen még vészhelyzet, én mégis úgy gondolom, hogy elmúlt ötven évünkhöz igazán az lenne méltó, ha megpróbálnánk szembenézni az önállóság, a civil lét másik oldalával is és azzal az előrelátással, azzal a tudatossággal készülni fel a következő ötvenre, amellyel a rendszerváltásra készült fel az egyesület. Csak a kötelezettségek tudatosabb és a teljes tagságra kiterjedő általánosabb vállalása — és itt nemcsak, illetve talán nem is elsősorban az anyagi jellegű kötelezettségekre gondolok — biztosíthatja az egyesület egészséges működését, azt, hogy majd évek múlva mi magunk, vagy akik utánunk jönnek, további évfordulókat ünnepelhessenek.

Itt szinte magától adódik a kérdés, miért érdemes ezt megtennünk, miért érdemes bármit is felvállalnunk? Úgy gondolom, a választ ezekre a kérdésekre ennek az ünnepi kötetnek a cikkei adják meg. Kérem, olvassák figyelemmel.

Dr. Bodoky Tamás főszerkesztő,
a Magyar Geofizikusok Egyesületének
második alelnöke